

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI
ADMINISTRATIVE

Tipologia și clasificarea amenințărilor și provocărilor la adresa securității internaționale

Autor: Tatiana Busuncian
Dr. , conferențiar universitar

Chișinău, 2025

Conținuturi; Obiective de referință; Termeni cheie

Conținuturi:

1. Noțiunea de amenințare la adresa securității internaționale
2. Tipologia amenințărilor la adresa securității internaționale
3. Noile amenințări asupra păcii și securității internaționale

Obiective de referință:

- să definească noțiunea de amenințare la adresa securității internaționale;
- să analizeze tipologia amenințărilor la adresa securității internaționale;
- să conștientizeze gradul de risc al fiecărui tip de amenințare
- să facă cunoștință cu literatura în domeniu și să se familiarizeze cu sistemul de evaluare.

Termeni-cheie:

tipologie, clasificare, provocări, amenințări, securitate internațională, noțiuni.

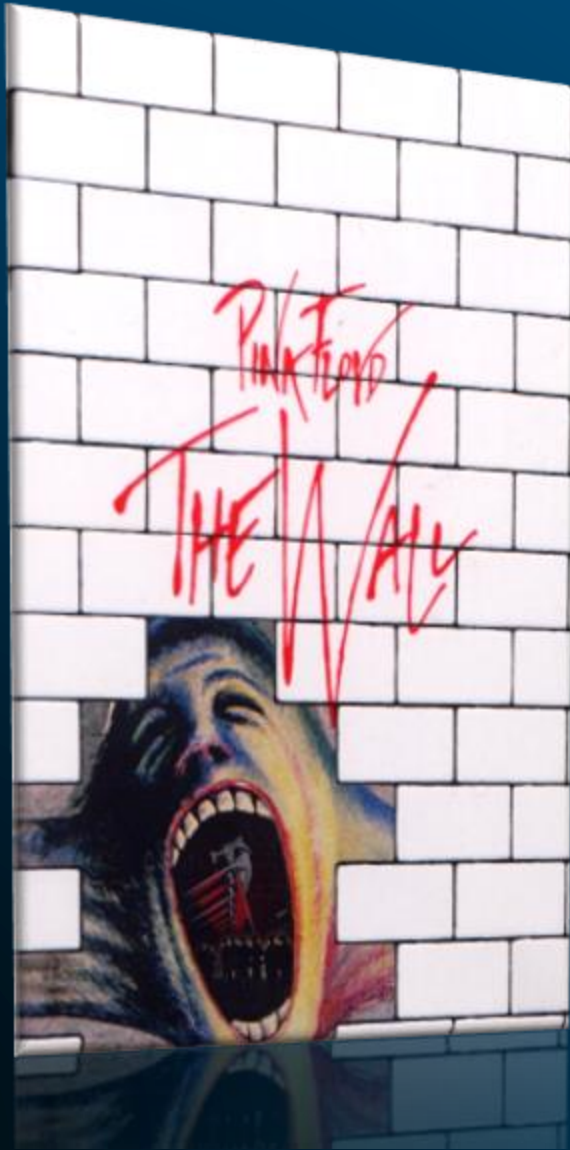
Definiția la noțiunea de amenințare la adresa securității internaționale

Amenințarea de-a lungul timpului a fost permanent prezentă în relațiile dintre oameni, că și-a perfecționat formele și metodele specifice, stând la baza cauzelor nenumăratelor stări conflictuale care au umbrat evoluția societății omenești.

Denumită ca atare sau nu „amenințare”, fie că a fost exprimată prin cuvinte, fie prin gesturi, întotdeauna a reprezentat un pericol potențial. În limba română cuvântul „amenințare” provine din latină: „minatio, -onis”, cu sensul actual. Aceeași bază etimologică o are și termenul francez „menace” care semnifică „o intenție ostilă vizând intimidarea”.

Definiția la noțiunea de amenințare la adresa securității internațională

În accepțiune anglofonă amenințarea reprezintă o „expresie a intenției de a impune dezavantaje sau atingeri unei persoane prin mijloace de coerciție sau constrângere”. O definiție apropiată de cea mai de sus o oferă și dicționarele germane care o prezintă drept „acțiunea de a pune pe cineva într-o situație periculoasă, sau ceva care să periclitizeze situația unei persoane”. În schimb, prin amenințare în limba rusă se înțelege „o acțiune psihică asupra unei persoane în scopul de a o pune să îndeplinească cerințele stabilite de altcineva”.

Tipuri de amenințări

Începutul secolului XXI este marcat de transformări ale mediului de securitate, iar momentul care reprezintă repere în istoria lumii referitoare la securitate, în mod evident, potrivit opiniilor unor specialiști a fost atacul terorist de la New York din data de 11 septembrie 2001. De la acest eveniment, mondializarea interesului de securitate, adică de globalizare a securității a căpătat o importanță vizibil crescută, dar și noi abordări la nivelul tuturor organismelor internaționale

Amenințări
politice

Amenințări
economice

Amenințări
militare

Amenințări
sociale

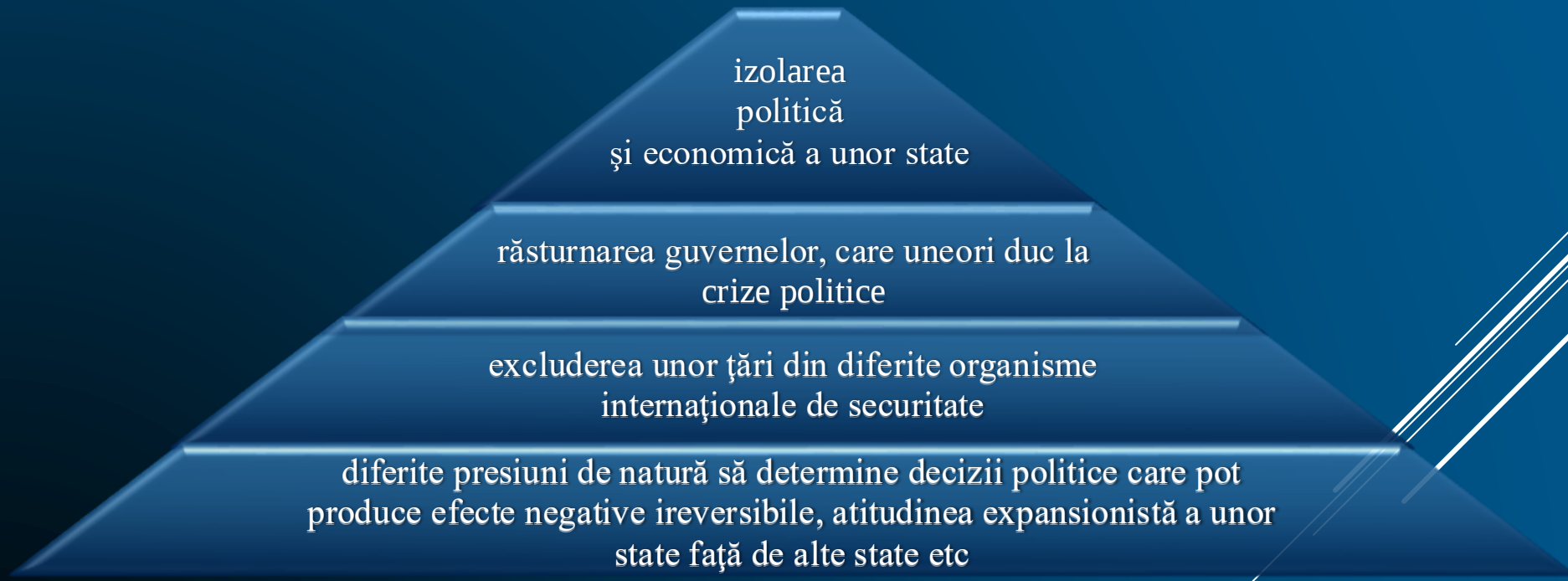
Amenințări
cibernetice

Amenințări
de mediu

Sfera relațiile internaționale între state este conturată de fenomenul globalizării care în prezent este un fenomen ireversibil, aducând atât beneficii cât și dezavantaje. Fenomenul globalizării este complex, acesta manifestându-se pe cinci dimensiuni importante ale vieții, astfel: politic, economic, social, tehnologic și mediu

Amenințări politice

Stabilitatea politică a fiecărui stat în parte generează stabilitatea regională și, implicit, stabilitatea politică mondială. Dar istoria omenirii și mediul actual de securitate mondială dovedesc faptul că idealul de stabilitate politică mondială nu poate fi atins. În general, amenințările politice sunt generate de acțiuni de natură să încalce ordinea de drept a unui stat sau a unor organizații internaționale. Astfel de acțiuni sunt:

La nivel politic se disting amenințări de origine ideologică sau națională care, la rândul lor, pot fi **intenționale și structurale**

Amenințările intenționale

sunt
generate
de:

încălcarea drepturilor omului prin instituirea și
menținerea diferitelor forme de regimuri politice
(dictatorial, fundamentalist)

nerecunoașterea identității, suveranității și indivizibilității
a unor state de către alte state

acțiuni ale unor grupări etnice ostile statului ce au ca rol
să aducă atingere suveranității și indivizibilității statelor
respective

sprijinirea unor formațiuni

amestecul în afacerile interne ale unui stat de către alt stat

neaplicarea unitară și echitabilă a criteriilor pentru
includerea tuturor statelor care intenționează să facă parte
din diferite organizații internaționale de securitate

sprijinul plurivalent oferit unor grupări politice
antistatale

Amenințările structurale

Amenințările structurale derivă din evoluția sistemului social global în care anumite entități pot deveni anacronice în ansamblul relațiilor bilaterale. Ele apar atunci când principiile organizatoare ale două state se contrazic între ele, într-un context în care nu-și pot ignora existența reciprocă. Așa dar, amenințările structurale pot avea la bază unele incompatibilități dintre diferite structuri supranaționale și statele din compunerea acestora. Integrarea în anumite structuri de securitate comportă riscuri de genul:

transferul de prerogative naționale către structura integratoare

situație care poate fi percepută ca o pierdere de suveranitate

impunerea unui sistem de norme comune, nu întotdeauna compatibil cu cel specific național

crearea de instituții destinate legăturii cu organisme supranaționale, care funcționează după norme nearmonizate cu legislația statelor pe teritoriul cărora ființează

Amenințări politice

La nivelul relațiilor dintre state, amenințările de **ordin structural** pot viza:

- cosuveranitatea asupra unor teritorii;
- subordonarea unor partide organizate pe criterii etnice de pe teritoriul altor state;
- extrateritorialitatea legislativă.

Gama amenințărilor de natură politică se completează permanent cu noi forme și tehnici. Contracararea acestora este o activitate neîntreruptă, care presupune metode adecvate și acțiuni tip „Joint

Amenințări economice

Economia de piață la acest moment reprezintă singura formă de dezvoltare și prosperitate economică a fiecărei țări, chiar dacă aceasta prezintă riscuri. Totodată, economia de piață stimulează dezvoltarea și creșterea atât a competitivității, producției, consumului, cât și a schimburilor economice între state. Prosperitatea și dezvoltarea economică a unei țări reprezintă unul din pilonii de putere politică a acestuia în interior, dar și în relațiile externe cu alte state. Amenințările economice sunt determinate de o gama variată de factori cum ar fi:

impunerea unor politici economice de natură să ducă la pauperizarea populației și îmbogățirea unor categorii sociale, generând totodată și amenințări sociale

aplicarea unor jocuri de piață ce contravin principiului concurenței loiale

monopolul asupra resurselor și materiilor prime

precum și unui anumit palier de piață

raportul disproporționat dintre resurse limitate și creșterea demografică, aspect ce determină migrația populației către țările prospere

disparitățile de dezvoltare economică regionale, dar și în cadrul aceluiași stat, aplicarea unor politici economice nerealiste

Amenințări economice

Dezvoltarea economică a statului este în strânsă corelație cu capacitățile militare ale acestuia, situație care determină nu numai stabilitatea și securitatea pentru statul însuși, dar și pentru securitatea regională și chiar globală.

- Amenințările economice sunt un catalizator pentru alte tipuri de amenințări, aducând cu ele la pachet amenințări politice, sociale și/sau de mediu
- Problemele sărăciei și subdezvoltării, ale marilor discrepante economice și sociale la scară planetară au dominat dezbaterile summit-urilor de la Monterrey și Johannesburg.
- Abordarea problemelor sociale la scară globală ține de drepturile și libertățile cetățenești, de valorile democrației.
- Există o legătură directă între democrație și dezvoltarea economică și socială a unei națiuni. Nu poate exista o democrație dezvoltată într-o țară săracă.
- Amenințările economice pot fi considerate ca un atac la adresa securității în condițiile în care acțiunea externă conștient dirijată duce la pierderi materiale, presiuni asupra diferitelor instituții și chiar prejudicii substanțiale asupra sănătății și longevității populației statului țintă.

Amenințări militare

Amenințările militare au fost considerate, în trecut, ca fiind principalul tip de amenințare la adresa securității globale.

- Acțiunea militară a unui stat împotriva altui stat produce fără echivoc pierderi economice și umane, uneori irecuperabile.
- Termenul de război hibrid a apărut pentru prima dată în articolele de specialitate în anul 2006, după confruntarea din Liban dintre Israel și Hezbollah. Acest tip de război hibrid s-a apreciat că a fost utilizat de Rusia în cazul anexării Crimeei (2014), NATO considerând că această anexare este nelegală atât din perspectiva relațiilor internaționale, cât și din perspectiva metodelor utilizate.
- În cazul crizei din Ucraina această formă de război modern este utilizată de către Rusia prin atacuri cibernetice, precum și prin manevrarea unor soldați care folosesc armament modern și care nu poartă însemne militare, aceștia fiind greu de identificat din ce armată fac parte, putând exista erori în distingerea combatanților de populația civilă (de aceea sunt considerate forțe de gherilă sau mercenari). La toate acestea se mai adaugă și manipularea minorităților rusești din Ucraina de către Rusia, sporind astfel pericolul acestui conflict.

Amenințări militare

- Purtarea unui război hibrid reprezintă o amenințare gravă la securitatea globală, întrucât contracararea acțiunilor unui astfel de război este greu de realizat, datorită caracterului iminent și nepredictibil de producere a acestor acțiuni, dar și din punct de vedere al legalității și legitimității ducerii unui astfel de război.
- Dezvoltarea tehnologiilor militare a generat conceptul de Războiul bazat pe rețea (RBR), care este un concept operațional specific societății informaționale, „care se bazează pe superioritatea informațională, definită de capacitatea forțelor proprii de a colecta, prelucra și disemina un flux neîntrerupt de informații, concomitent cu perturbarea capacității inamicului de a realiza aceleași activități”.
- Războiul bazat pe rețea a fost folosit în Irak și în Afganistan și a evidențiat facilitățile capabilităților de rețea, dar a adus în egală măsură și vulnerabilitățile generate de purtarea unui astfel de război, cum ar fi atacurile cibernetice, creșterea dependenței de tehnologie și accesul la ea, costurile foarte mari în vederea achiziționării unor astfel de tehnologii.

Amenințări sociale

- Amenințările sociale sunt generate de politica pe care statele o duc în interiorul lor, dar și în relațiile cu alte state.
- Amenințările sociale își au originea în interiorul statului, iar lipsa unor soluții în acest sens din partea statului creează premise clare de externalizare, acestea devenind amenințări sociale la nivel regional sau global.

Nemulțumirile sociale de orice natură perturbă securitatea națională, iar nerezolvarea sau întârzierea soluționării conflictelor de ordin etnic, religios, de muncă, de asigurări sociale etc. reprezintă un factor de instabilitate a statului respectiv. În ultimele decenii s-a observat că o sursă de amenințare a mediului de securitate globală o reprezintă conflictele de natură:

- ❑ etnic-religioasă, fapt ce a determinat comunitatea internațională să se implice direct și activ în găsirea de soluții;
- ❑ prin abordarea unor strategii de natură să contracareze astfel de conflicte și să le prevină în viitor.

În prezent, conflictele etnice iau naștere ca urmare a dezvoltării fenomenului de extremism etnic care are cauze multiple. Sursa amenințărilor sociale este diferită de la stat la stat, motiv pentru care predictibilitatea lor nu este deloc facilă.

Amenințări de mediu

- Protecția mediului reprezintă o problemă de interes comun pentru întreaga omenire.
- Dezvoltarea industriei, precum și exploatarea nerațională și necontrolată a resurselor naturale au atras degradarea mediului, ce s-a manifestat prin dezechilibre naturale, care din nefericire au un caracter transfrontalier și iminent.
- Încălzirea globală este provocată de acumularea în atmosferă a unor cantități periculoase de gaze, care au ca efect subțierea stratului de ozon, determinând producerea „efectului de seră”. Acest efect de seră aduce fenomene catastrofale ca topirea calotelor polare, ridicarea nivelului mărilor, pierderea fertilităților solurilor.
- Se apreciază că amenințarea cea mai mare pentru umanitate în următorii 30-50 de ani va fi lipsa resurselor de hrană. Ca urmare a afectării solului, producerea hranei prin agricultură este pusă în pericol. La acestea se mai adăugă: creșterea demografică; transferul sau exportul ilegal al deșeurilor (substanțelor periculoase); catastrofele naturale de intensitate mare; acumulările necontrolate și destabilizatoare de forțe, echipamente și tehnică de luptă, care prin utilizare produc degradarea mediului; amplificarea evenimentelor și infracțiunilor la adresa mediului; limitarea accesului statelor subdezvoltate la tehnologii nepoluante pentru mediu etc.

Amenințări cibernetice

- Dezvoltarea sistemului informatic, în ultimele două decenii, ca urmare a evoluției tehnologiilor digitale a condus facilitarea muncii în birouri, ajungându-se la utilizarea acestora la nivel instituțional, inclusiv la nivel strategic.
- Spațiul cibernetic se caracterizează prin lipsa frontierelor, dinamism și anonim, generând deopotrivă atât oportunități de dezvoltare a societății informaționale bazate pe cunoaștere, cât și riscuri la adresa funcționării acestora (la nivel individual, statal și chiar cu manifestare transfrontalieră).
- Domeniul securității cibernetice a început să capete noi dimensiuni odată cu creșterea gradului de automatizare a prelucrării datelor, informațiilor și cunoștințelor, extinderea și amplificarea amenințărilor cibernetice.
- Evoluția contextului geopolitic a impus o nouă paradigmă a culturii securității naționale, în care dimensiunea cibernetică capătă o importanță crescândă alături de celelalte domenii care vizează securitatea națională.
- Alături de beneficiile incontestabile pe care informatizarea le induce la nivelul societății moderne, ea introduce și vulnerabilități, astfel că asigurarea securității spațiului cibernetic trebuie să constituie o preocupare majoră a tuturor actorilor implicați, mai ales la nivel instituțional, unde se concentrează responsabilitatea elaborării și implementării unor politici aplicate domeniului de referință.

Amenințări cibernetice

În prezent, spațiul cibernetic are un caracter global, care este în permanentă dezvoltare permițând comunicarea și relaționarea persoanelor din orice țară, fără restricții de frontieră. Totodată, reprezintă și o infrastructură critică, având în vedere faptul că prosperitatea economică și securitatea unor state dezvoltate se bazează pe sistemul informatic. Astfel, asigurarea securității spațiului cibernetic reprezintă o prioritate în cazul țărilor dezvoltate ca SUA, Germania, Anglia, Canada etc. De asemenea, rețelele de socializare din mediul virtual reprezintă o sursă de recrutare de noi adepți către grupările teroriste, mai ales din rândul tinerilor.

Concluzii

Sfera relațiilor internaționale dintre state este conturată de fenomenul globalizării care în prezent este un fenomen ireversibil, aducând atât beneficii cât și dezavantaje. Fenomenul globalizării este complex, acesta manifestându-se pe cinci dimensiuni importante ale vieții, astfel: politic, economic, social, tehnologic și mediu.

În concluzie:

Lumea de mâine ar trebui să fie o proiecție a celei din prezent. Cu siguranță că în anii care vor urma tendințele care se manifestă acum, lăsate la voia întâmplării, vor putea să se maturizeze, transformându-se în pericole directe sau, cu aportul tuturor actorilor internaționali, vor fi eliminate de pe marea scenă a lumii. Totul depinde de modul cum înțelegem și reușim să pregătim prezentul pentru viitor.

Percepția reală și reacția adecvată la amenințările existente sau emergente la adresa securității reprezintă doar un demers al acestei activități cu o importanță majoră în întărirea încrederii dintre state.

Aceasta este o condiție sine-qua-non a realizării spiritului de echipă în lupta împotriva tarelor secolului XXI și construirea unui sistem de securitate internațional stabil.

Progres social și prosperitate economică fără securitate nu vor putea exista, iar lumea, pe zi ce trece, devine tot mai conștientă de această axiomă.

În concluzie:

Amenințările la nivel național s-au schimbat, implicând acum acțiuni ale unor actori non-statali, care duc la proliferarea unor fenomene precum crima organizată, traficul de droguri, terorismul etc. Conflictele interstatale, degradarea mediului înconjurător, masele mari de refugiați constituie, la rândul lor, noi riscuri. Totodată, din ce în ce mai vizibil, se manifestă transferul de civilizație material și spiritual de la marile puteri către țările mai puțin dezvoltate. Astăzi, securitatea națională necesită o raportare permanentă la diferite tipuri de amenințări din mediul extern: terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, crima organizată, migrația ilegală, insecuritatea frontierelor, conflictele, pandemiile și altele. Orice demers național de proiectare a unei strategii de securitate va trebui să țină cont de complexitatea și fluiditatea mediului actual internațional de securitate.

Securitatea internațională tinde tot mai mult să-și manifeste caracterul indivizibil, iar comunitatea internațională este tot mai conștientă de răspunderile ce îi revin.

Globalizarea profilează o șansă reală de dezvoltare, însă aceasta depinde de capacitatea statelor de a exploata eficient aceste oportunități, în caz contrar, țările care nu răspund acestor exigențe riscă să piardă șansa de a beneficia de efectele pozitive ale globalizării. În contextul acestor configurații a scenei globale, regiuni întregi sunt afectate de stări de tensiune, instabilitate și conflict, de sărăcie. Sfârșitul Războiului rece a accelerat globalizarea. Statele lumii sunt într-o interdependență și o interacțiune economică ce se dezvoltă pe zi ce trece.

Sarcini de autoevaluare:

- Interpretați noțiunea de amenințare la adresa securității internaționale.
 - Analizați și estimați tipologia amenințărilor la adresa securității internaționale.
 - Determinați și argumentați gradul de risc al fiecărui tip de amenințare.
 - Evaluați noile amenințări asupra păcii și securității internaționale
-
- A series of white diagonal lines of varying lengths and thicknesses, located in the bottom right corner of the slide, creating a modern, abstract graphic element.

Teme pentru lucrul individual:

1. În baza clasificărilor prezentate, estimarea tipologiei amenințărilor la adresa securității internaționale.
 2. Argumentarea gradului de risc al fiecărui tip de amenințare.
 3. Identificarea noțiunii de amenințare la adresa securității internaționale.
 4. Evaluarea noilor amenințări asupra păcii și securității internaționale.
 5. Proiectarea într-un tabel a amenințărilor intenționale și structurale.
 6. Analiza perspectivei prevenirii și soluționării noilor amenințări prin dezvoltarea capacităților de cercetare și analiză a principalelor probleme de securitate.
 7. Evaluarea obiectivă a riscurilor și amenințărilor de securitate, identificarea mijloacelor de prevenire și combatere, stabilirea cadrului de colaborare internațională.
-
- A series of white diagonal lines of varying lengths and thicknesses, located in the bottom right corner of the slide, creating a modern, abstract graphic element.

Bibliografie selectivă:

Alexandrescu, Gr. Amenințări la adresa securității. București, 2004. Accesibil la: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/amenintari_la_adresa_securitatii.pdf [Vizitat 24.09.2021].

Balaban, C. Gh. Securitatea și dreptul internațional, Provocări la început de secol XXI. București: C.H. Beck, 2006, p. 318.

Buzan, B. Popoarele, statele și teama. Chișinău: Cartier, 2012.

Chiba, M. Noi amenințări la adresa securității globale, p. 110. Accesibil la: <http://www.spodas.ro/revista/index.php/revista/article/viewFile/179/178> [Vizitat 24.09.2021].

Ene, D. Amenințări la adresa păcii și securității în epoca contemporană. Accesibil la: <http://www.arduph.ro/domenii/protectie-persoane-si-bunuri/in-caz-de-conflict-armat/amenintari-la-adresa-pacii-si-securitatii-in-epoca-contemporana/>

Frunzeti, T. Globalizarea securității. București: Militară, 2007, pp. 106-115.

Mureșan, L. Pop, A., Bonciu, F. Studiul nr.4 – Politica europeană de securitate și apărare – element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare. Institutul European din România – Studii de impact (PAIS/II), București, 2004.